

בין אדם לחברו או למקום

א. בחומש דברים נשנו מצוות מסוימות בתוספת נופך השייך למעמד כניסת עם ישראל לארצו. בעשרת הדברות מצינו שתי תוספות, האחד הוא שכל המצוות שהם בין אדם לחברו מחוברות בו"ו, לא תרצח ולא תנאף ולא תגנוב וכו', והשני הוא שבמצוה האחרונה 'לא תחמוד' נוסף צו 'לא תתאוה'. מה משמעות שני שינויים אלו.

מצוות שבין אדם לחברו, האם הם הנהגה חברתית גרידא, האם כל משמעותם תועלת סביבתית, ואז אין ההבדל בין צו בני אדם לצו אלוקי אלא מקורו, אך הסיבה והשורש לצו הוא אחד.

ב. לא תחמוד ולא תתאוה מה הם, חמדה היא המביאה לידי ביצוע רק שהחטא הוא החמדה בלבד כיון שהביצוע נעשה באמצעים כשרים כביכול, כמו לשכנע ולהפציר בזולת או אפילו לשלם לו ממון. תאוה היא תשוקת הלב בלבד בלא שום מעשים.

הצורך לצוות על שניהם, כיון שהחמדה לא יכולה ללמד על התאוה לבד מאחר שהיא אינה מביאה למעשה, ומאידך התאוה לא יכולה ללמד על החמדה שיש שם את היכולת להשיג את הדבר בדרך הכשר לכאורה.

ג. ההבדל המהותי בין צו אלוקי למסגרת חיים הוגנת בין בני אדם טמון בצו של החמדה והתאוה. לבני אדם שכל מטרתם היא יישוב כל האנושות בלא נזק מאחד לשני, יש צורך לצוות על רצח ניאוף עדות שקר וגניבה, אך לא אכפת להם מה שבלב בני האדם, יתרה מזו, לא שייך לצוות מה שלא ניתן לאכוף, ומי ידע על תאות בני אדם.

לעומת זאת המטרה האלוקית היא ההשתלמות של האדם עצמו, ואף במצוות שהם בין אדם לחברו אין האפשרות להזיק מחדל שהצו בא לתקנו, אלא אדרבה ניתנה האפשרות לרצוח ולנאוף כדי להשלים את האדם בקיום המצוות ומשום כך מתאים לצוות גם על החמדה והתאוה. מה גם שהבורא יודע גם מחשבות בני אדם ועונש עליהם כמו על מעשיהם.

(האמת היא, שגם ההצלחה המועטה שיש לחוקי בני אדם נובעת מחוסר רצונם ויכולתם לצוות על המחשבה, ככל שיחמוד ויתאוה האדם את העולה על ליבו, לא ימנעו ממנו העונשים לבצעם, כי כלי המעשה רק גומרים את המחשבות, אך עיקר הפשע כבר נמצא.)

ד. כשיצאו ישראל ממסגרת איחוד העם סביב משה והוראותיו והתפזרו בארץ איש תחת גפנו ותאנתו, הדגישה התורה כי קיומה לא יתממש על ידי השגחה מלמעלה על ביצועו של העם, לא השופטים והשוטרים יוכלו להחזיק את העם בקיום המצוות, אלא העם עצמו גם בתאוות ליבו ישמור ויקיים את דברי התורה, ורק כך היא עבודת הבורא.

וי"ו מוסיף על ענין ראשון, ללמדך שגם המצוות המעשיות שבין אדם לחברו הם בינו למקום, הביצוע שלהם יתממש רק על ידי העם עצמו מתוך הכרה בחובותיו כלפי שמים, ולו יהי חלילה שיראו זאת כחובה בינאישית, כחובה המוטלת על ידי שופטי ושוטרי בשר ודם, אין לה תקוה.

מעוניין לקבל מאמרים בסגנון זה? K0548541508@gmail.com

אשמח לקבל תגובות והארות. אשמח אם תעביר למתעניינים. מנחם קלמן.